

Новій українській школі – нова фізична культура

Тернопіль

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Харківська державна академія фізичної культури

Круглий стіл

«Новій українській школі – нова фізична культура»

з обговоренням проекту стандарту вищої освіти
зі спеціальності 014 «Середня освіта»
на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти
*(предметна спеціалізація 014.11 Середня освіта
(Фізична культура))*

м. Тернопіль, Україна

***"Новій українській
школі – нова фізична
культура"***

27 березня 2023 року

Тернопіль

ББК 75.1
I -66

Новій українській школі – нова фізична культура.

Матеріали круглого столу з обговоренням проекту стандарту вищої освіти з предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. За ред. Наумчука В. І., Огнистого А. В. – Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. – 64 с.

Матеріали у збірнику представлені у авторській редакції. За зміст публікації відповідальність несе автор.

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету
фізичного виховання Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
протокол № 7 від 18 квітня 2023 р.*

ЗМІСТ

Ангелюк Ірина, Сопотницька Олена, Сопотницький Роман РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОЄКТУ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА» НА ПЕРШОМУ (БАКАЛАВРСЬКОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ (ПРЕДМЕТНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ 014.11 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА).....	6
Белікова Наталія КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ПРОЄКТУ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРА ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА» ПРЕДМЕТНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА».....	11
Боднар Олена ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИПУСКНИКА ЗА ПРЕДМЕТНОЮ СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 014.11 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА).....	15
Масляк Ірина, Кузьменко Ірина, Мамешина Маргарита ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПРЕДМЕТНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 014.11 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА)	19
Мицкан Тетяна ВЧИТЕЛЬ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ – УНІВЕРСАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	22
Мосейчук Юрій ПРОЄКТИ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ПРЕДМЕТНОЮ СПЕЦІАЛЬНІСТЮ СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА).....	27
Наумчук Володимир, Ладика Петро СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК РОЗБУДОВИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	29
Огниста Катерина, Огністий Андрій ДО ПИТАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ.....	33
Шевченко Ольга, Черній Валентина, Мельнік Анастасія ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	38
Шандригось Віктор, Шандригось Галина СПОРТИВНА БОРОТЬБА В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	42
УЗАГАЛЬНЕНІ ПРОПОЗИЦІЇ ДО ПРОЄКТУ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА» НА ПЕРШОМУ (БАКАВРСЬКОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ (ПРЕДМЕТНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ 014.11 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА).....	48
УЗАГАЛЬНЕНІ ПРОПОЗИЦІЇ ДО ПРОЄКТУ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА» НА ДРУГОМУ (МАГІСТЕРСЬКОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ (ПРЕДМЕТНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ 014.11 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА).....	55

**АНГЕЛЮК Ірина¹, СОПОТНИЦЬКА Олена²,
СОПОТНИЦЬКИЙ Роман³**

¹доцент кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, кандидат педагогічних наук, доцент

² доцент кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, кандидат педагогічних наук, доцент

³ учитель вищої категорії, старший учитель фізичної культури, голова методичного об'єднання з фізичної культури Тернопільської ЗОШ 27

**РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОЄКТУ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА» НА
ПЕРШОМУ (БАКАЛАВРСЬКОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ
(ПРЕДМЕТНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ 014.11 ФІЗИЧНА
КУЛЬТУРА)**

Виконуючи обов'язки гарантів освітньо-професійної програми «Середня освіта (Фізична культура)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (предметна спеціалізація 014.11 Фізична культура) в ТНПУ ім. В. Гнатюка, всебічно опрацювали та вивчили проект стандарту вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями), нещодавно запропонований Міністерством освіти і науки України.

Вважаємо доцільним привести у відповідність зміст таблиці III Загальна характеристика освітньої програми. У пунктах професійна кваліфікація, кваліфікація в дипломі, працевлаштування випускників зазначено, що програма готує вчителя (назва предмету), викладача закладу фахової передвищої освіти, тоді як в описі предметної області та теоретичному її змісті увага приділяється формування інтегральних, загальних і фахових компетентностей, понять, категорій, наукових концепцій та принципів фундаментальних і прикладних наук галузі лише вчителя закладу середньої освіти.

До того ж, охоплено занадто широкий спектр місць майбутньої професійної діяльності випускника за ступенем вищої освіти бакалавр. Вважаємо доцільним в стандарті вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями, зокрема Фізична культура) формувати компетентності лише вчителя для роботи в закладах загальної середньої освіти (2320), 3475 – інструктора з фізкультури, інструктора-методиста з фізичної культури та спорту, 2351.2 – методиста з фізичної культури, 1229,6 – керівника фізичного виховання. Якщо в освітній програмі враховуватиметься ще й професійна кваліфікація за додатковою спеціальністю (предметною спеціальністю) та/або спеціалізацією(ями), рекомендуємо в професійні кваліфікації включати наступне: 1229.6 – керівник гуртка за предметною спеціальністю, 3476 – керівник аматорського дитячого колективу (гуртка, студії та ін.), відповідно класифікатора професій.

Аналізуючи фахові компетенції спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК) та компетентності, які пропонуються формувати у вчителя фізичної культури, зокрема, рекомендуємо звернути увагу на перелік наступних компетентностей:

ФК 1. Здатність володіти фаховою термінологією, здійснювати пошук, аналіз та оцінювання інформації, необхідної для постановки і вирішення педагогічних завдань, професійного й особистісного вдосконалення.

ФК 2. Здатність здійснювати управління, проектування, моделювання змісту навчального процесу з фізичної культури відповідно до компетентностей та умінь учнів та прогнозувати результати процесу фізичного виховання.

ФК 3. Здатність навчати руховим діям, формувати в учнів відповідні уміння і навички.

ФК 4. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості розвитку фізичних і соціально особистісних якостей (самооцінка, я-ідентичність, почуття та емоції).

ФК 5. Здатність виконувати рухові дії, що визначають зміст навчальної програми з фізичної культури для закладів загальної середньої освіти.

ФК 6. Здатність застосовувати знання про будову та функціонування організму людини.

ФК 7. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища, залежно від індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів осіб з особливими освітніми потребами.

ФК 8. Здатність організувати безпечне освітнє середовище, використовуючи здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу, здійснювати профілактично просвітницьку роботу та формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя.

ФК 9. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності та надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

Вище названі компетентності сформовані на основі компетентностей прописаних у професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти» «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)».

Вважаємо, що у ПК 7 (див. далі по змісту) занадто розширеною є сфера майбутньої діяльності вчителя фізичної культури, особливо якщо це стосується закладів рекреації та фізичної реабілітації. Випускнику за ступенем вищої освіти бакалавр, на нашу думку, доцільно реалізовувати професійну діяльність в закладі загальної середньої освіти. Якщо в освітній програмі враховуватиметься ще й професійна кваліфікація за додатковою спеціальністю (предметною спеціальністю) та/або спеціалізацією(ями), випускник може здійснювати гурткову роботу в закладах загальної середньої освіти, або працювати в закладах фітнесу: інструктор з фізкультури (3475), інструктор-методист з фізичної культури та спорту (3475), відповідно класифікатору професій.

ПК7. Здатність самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми дошкільного, шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах середньої та професійної освіти, проводити позакласну спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах, закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації.

Рекомендації щодо програмних результатів навчання:

Включити ПРН, що відповідає ФК (Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища, залежно від індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів осіб з особливими освітніми потребами) – Використовує інструменти забезпечення інклюзивного навчання в процесі фізичного виховання для підтримки учнів із особливими потребами.

Замінити ПРН 8 (Володіє руховими уміннями і навичками в обраному виді спорту на рівні кваліфікованого спортсмена; руховими навичками в базових видах спорту на рівні масових розрядів; вдосконалює руховий арсенал шляхом формування рухових умінь і навичок в інших видах спорту) на: Володіє базовими руховими уміннями, навичками з різних видів рухової активності та інтегрує інновації у власну педагогічну практику, адаптовуючи їх до наявних умов процесу фізичного виховання з урахуванням інтересів та потреб учнів, оскільки, на нашу думку, ПРН 8 у запропонованому проекті – це завдання спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Видалити ПРН9. Вміє розробляти перспективні та оперативні плани і програми конкретних занять в сфері дитячо-юнацького спорту та зі спортсменами масових розрядів, оскільки, на нашу думку, це також завдання спеціальності 017 Фізична культура і спорт. Замінити її на: Здійснює різні види планування навчальних занять на основі модельних програм на різних етапах процесу фізичного виховання залежно від поставленої мети, контингенту учнів, особливостей діяльності закладу середньої освіти; розробляє навчально-методичні матеріали, вести документацію спортивно-масових й фізкультурно-оздоровчих заходів.

Додати до переліку ПРН: Планує та здійснює процес фізичного виховання з врахуванням вікових та інших особливостей учнів, сприяє формуванню особистої індивідуальної траєкторії розвитку кожного учасника освітнього процесу, створює умови для формування мотивації до фізичної культури.

Виключити з ПРН 10 (Вміє самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми дошкільного, шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах середньої та професійної освіти, проводити позакласну спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних

закладах, закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації), заклади рекреації та реабілітації.

Вище наведені рекомендації не є категоричними та потребують обговорення.

Список використаних джерел

1. Проект стандарту вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadskoeobgovorennya/2023/03/14/НО-proyekt_stand.VO.014-Serednya.osvita-bakalavr.14.03.2023.docx у форматі HTML.

2. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#n3>

3. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти» «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>

завідувач кафедри теорії фізичного виховання та рекреації
Волинського національного університету імені Лесі Українки,
доктор педагогічних наук, професор

**КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ПРОЄКТУ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРА ЗІ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»
ПРЕДМЕТНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА»**

Довгоочікуваний проєкт стандарту вищої освіти зі спеціальності 014 «Середня освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (далі Проєкт) опубліковано на сторінці МОН України 14 березня 2023 р. Нині він перебуває на громадському обговоренні (до 30 березня 2023 р.). Ознайомлення з документом дозволило визначити ряд пропозицій щодо його удосконалення у контексті предметної спеціальності «Фізична культура».

При першому ознайомленні з Проєктом впадає у вічі ряд термінологічних неточностей. Зокрема, «освітній процес», а не «навчально-виховний процес» (с. 21 Проєкту), як це визначено у Законі України (ЗУ) «Про освіту», 2017 р.; «заклад загальної середньої освіти» – а не «заклад середньої освіти» (с. 12, 14, 22 Проєкту; ЗУ «Про повну загальну середню освіту», 2020 р.), «заклади освіти», а не «навчальні заклади» тощо.

У п. 4 Проєкту («Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами відповідної спеціальності та їх результатів навчання») не зазначено освітньо-професійний ступінь «фаховий молодший бакалавр», хоча у Стандарті фахової передвищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) у розділі «Академічні права випускників» вказано на можливості фахового молодшого бакалавра продовжити навчання за першим (бакалаврський) рівнем вищої освіти.

Впадає у вічі разюча невідповідність між вимогами до обсягу практичної підготовки здобувачів освіти, зазначених у Концепції педагогічної освіти, 2018 р. (не менше 30 кредитів ЄКТС) та Проєкті («мінімальний обсяг навчальних і виробничих практик – не менше 5% обсягу освітньої програми»).

Аналіз обов'язкових компетентностей випускника, зазначених у Проєкті (розділ 6), дозволяє стверджувати, що вони охоплюють інтегральну компетентність, сформовану відповідно до 6-го рівня Національної рамки кваліфікацій; загальні компетентності (ЗК1-ЗК10); фахові компетентності, спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК1-ФК9); компетентності предметних спеціальностей (для 014.11 Середня освіта (Фізична культура) визначено ПК1-ПК8).

У розділі 7 Проєкту описано нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання, зокрема, сформульовано програмні результати навчання, спільні для всіх предметних спеціальностей (РН1-РН13) та програмні результати навчання для предметних спеціальностей (для 014.11 Середня освіта (Фізична культура) визначено ПРН1-ПРН11).

Щодо формулювання ПК7 «Здатність самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми дошкільного, шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах середньої та професійної освіти, проводити позакласну спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах, закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації» виникає запитання щодо включення до її змісту категорії «діти дошкільного віку» (адже ця вікова категорія не відповідає предметній області спеціальності); не зовсім зрозуміло, що розуміють розробники стандарту під «закладами фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації».

У ПРН1 «Знає та вміє застосовувати на практиці основні положення фізіології, біомеханіки, морфології, психології, біохімії для розвитку фізичних (рухових) якостей, формування рухових умінь і навичок осіб, які належать до різних вікових груп, володіє засобами інтегрального гармонійного (розумового, духовного і фізичного) розвитку людини» знову ж зазначено «особи, які належать до різних вікових груп», що не відповідає предметній області спеціальності. Не зрозуміло, чому автори включають у програмний результат навчання для предметної спеціальності 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» «володіння засобами інтегрального гармонійного (розумового, духовного і фізичного) розвитку людини».

З точки зору вищезазначеного, викликає запитання ПРН2 «Знає як застосовувати на практиці основні вчення в галузі

фізичної культури. Володіє актуальними технологіями формування грамотності у фізичній культурі, інтегрального гармонійного розвитку людини, технологіями контролю і корекції функціонального та психофізіологічного стану, засобами і методами управління станом людини».

У ПРН5 «Знає закономірності розвитку фізичних (рухових) якостей в різних видах рухової активності; біологічні, соціальні, психологічні та інші чинники збереження здоров'я, біологічні, соціальні, психологічні, духовні фактори, що обумовлюють значущість професії фахівця з фізичного виховання та спорту» викликає сумнів зазначена назва професії «фахівець з фізичного виховання та спорту», що перегукується з предметною областю спеціальності 017 «Фізична культура та спорт». Зазначене стосується і формулювання ПРН9 «Вміє розробляти перспективні та оперативні плани і програми конкретних занять в сфері дитячо-юнацького спорту та зі спортсменами масових розрядів».

У ПРН6 «Знає основні положення методичної та організаційної роботи для проведення навчальної роботи в галузі фізичної культури в дошкільних, загальноосвітніх установах, закладах середньої та професійної освіти, позакласної спортивно-масової, організаційної та навчально-методичної роботи у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах, закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації» рекомендуємо привести у відповідність до діючих нормативних документів класифікацію закладів освіти.

У ПРН7 «Володіє педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей у представників різних груп населення і вміє самостійно розробляти методики і технології для інтегрального гармонійного розвитку людини» зазначений суб'єкт діяльності – «представники різних груп населення», не відповідає предметній області спеціальності.

У ПРН10 «Вміє самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми дошкільного, шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах середньої та професійної освіти, проводити позакласну спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах, закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації»

йде повторення суб'єктів освітньої діяльності; незрозуміла класифікація наведених закладів. Пропонуємо наступне формулювання: «Вміє самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з учнями; здійснювати позакласну фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу; організовувати та проводити масові фізкультурні заходи та спортивні змагання».

Пропонуємо уточнити ПРН11 «Володіє прийомами формування через засоби масової інформації, інформаційні та рекламні агентства громадської думки про фізичну культуру як частини загальної культури і чинника забезпечення здоров'я»: «Володіє методами й формами просвітницької роботи щодо формування громадської думки про фізичну культуру як частину загальної культури і чинника забезпечення здоров'я».

Варто зауважити, що перелік компетентностей випускника, наведений у Проєкті, узгоджений із загальними та професійними компетентностями, наведеними у професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)».

Разом з тим, вважаємо за необхідне привести у відповідність до діючих нормативних документів термінологічну складову Проєкту; збільшити обсяг практичної підготовки здобувачів освіти до рівня не менше 10% обсягу освітньої програми; у публічній дискусії обговорити формулювання зазначених вище компетентностей та програмних результатів навчання для предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура).

Список використаних джерел

1. Проект стандарту вищої освіти України зі спеціальності 014 «Середня освіта» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-standartu-vishoyi-osviti-zi-specialnosti-014-serednya-osvita-na-pershomu-bakalavrskomu-rivni-vishoyi-osviti>

студентка 2-го курсу факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

**ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ВИПУСКНИКА ЗА ПРЕДМЕТНОЮ СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 014.11
СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА)**

Компетентність — це здатність особистості приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за їх реалізацію в різних сферах діяльності людини [1]. Це також процес професійного становлення особистості, що неможливо сприймати лише як організаційно-педагогічну діяльність. Професійне ставлення до діяльності — це володіння необхідною сумою знань, умінь та навичок практичної роботи. Професійна компетентність передбачає: усвідомлення особистістю своїх прагнень до діяльності — потреб та інтересів; бажань і ціннісних орієнтацій; мотивів діяльності, уяви про свою соціальну роль; самооцінку особистих якостей та властивостей як майбутнього фахівця — професійних знань, умінь та навичок, професійно-важливих якостей; регулювання свого професійного становлення.

Критеріями професійної компетентності є:

- володіння основами конкретного виду спорту;
- володіння засобами, формами та методами навчання вмінням;
- система навчально-виховної роботи зі спортсменами;
- система контролю за діяльністю вихованців, уміння визначати особливості функціонального стану їх організму та у зв'язку з цим дозувати навантаження на тренуваннях та змаганнях;
- вміння виявляти особливості індивідуальної підготовки, здібностей та нахилів до конкретних видів діяльності;
- високий рівень сформованості педагогічних умінь;
- систематичний аналіз власної діяльності та витяг уроків з помилок і неудач, тобто перебудова діяльності у напрямі удосконалення.

Професійна підготовка вчителя фізичної культури повинна здійснюватися на основі компетентнісного підходу з

обґрунтуванням відповідних цілей та завдань. Це передбачає оновлення змісту, форм та методів навчання, координацію навчально-виховної діяльності, адаптацію вчителя фізичної культури до сучасних умов діяльності та його готовність до розв'язання професійних проблем та завдань.

Ефективність професійної діяльності вчителя фізичної культури залежить від рівня його компетентнісної підготовки. Головним фактором успіху у професії вчителя фізичної культури є здатність до самостійного прийняття рішень у професійній діяльності, прогнозування позитивних та негативних результатів у навчально-виховному процесі, внесення пропозицій, розробка навчально-методичних програм та проектів для навчально-виховного процесу.

Науковець М. Грішанова вважає, що критерієм професійної компетентності особистості є громадське значення результатів праці фахівця, його авторитет у конкретній галузі діяльності [2].

Компетентність вчителя фізичної культури включає професійні знання, вміння та навички, індивідуальні та комунікативні здібності особистості, досвід роботи та науково-педагогічні якості для забезпечення професійної діяльності.

Структура педагогічних здібностей включає такі компоненти: педагогічне уявлення, психологічну стійкість, професійну етику, сугестивні та перцептивні здібності, емпатію, артистизм, культуру мови та спілкування, гуманізм, захоплення фізичною культурою та спортом.

За результатами досліджень виділено елементи професійної компетентності вчителя фізичної культури:

- організація навчально-виховного процесу, забезпечення відповідних безпечних умов для навчально-виховного процесу;
- аналіз навчально-методичної літератури та результатів навчально-виховного процесу;
- своєчасне усунення помилок у навчально-виховному процесі;
- дотримання вимог, рекомендацій до проведення та організації навчально-виховного процесу;
- оволодіння додатковими знаннями та навичками у галузі фізичного виховання та спорту [3].

Психологічна компетентність вчителя включає: особистісно-гуманну орієнтацію, вміння сприймати педагогічну реальність і системно в ній діяти, вільну орієнтацію в предметній галузі, володіння сучасними педагогічними технологіями.

Педагогічна компетентність виявляється по-перше, у вмінні співвіднести свою діяльність з тим, що напрацьовано на рівні світової науки, відчизняної педагогіки та психології, здатністю взаємодіяти з досвідом колег, інноваційним досвідом, у вмінні узагальнити і передати свій досвід іншим. По-друге, в умовах ситуації навчання (виховання), що постійно змінюється, необхідною якістю педагога є креативність як спосіб буття у професії, уміння створювати нову педагогічну реальність на рівні цінностей, змісту, форм та методів необхідних освітніх процесів та систем [4].

Таким чином, формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури можливе за умов:

- створення компетентнісної моделі підготовки вчителя фізичної культури;
- визначення цілей та завдань навчальних курсів з педагогіки та психології на базі компетентнісної моделі підготовки вчителя фізичної культури;
- розробки компетентнісно-зорієнтованих програм фахових дисциплін, де до кожного модуля поданий перелік компетентностей які формуються через його опанування;
- проектування викладачем навчального процесу, що передбачає розробку змісту лекцій, завдань для самостійної роботи студентів, педагогічних, дидактичних та методичних завдань, що розв'язуються на практичних заняттях, навчальних проектів проблемного характеру (технологія проблемного навчання);
- використання методів навчання, що моделюють зміст діяльності вчителя фізичної культури: навчання у дискусії, рольові та імітаційні ігри (технологія інтерактивного навчання) тощо;
- проектування навчальної діяльності студентів як поетапної самостійної роботи, спрямованої на розв'язання проблемних ситуацій в умовах групового діалогічного спілкування за участю викладача (технологія проектного навчання, інформаційні технології);
- особистісного включення студента до навчальної діяльності (контекстне навчання).

Професійна підготовка компетентного майбутнього вчителя фізичної культури вимагає дотримання психолого-педагогічних умов навчання, вибору форм та методів підготовки, розробки відповідних програм та методичних рекомендацій щодо

формування психолого-педагогічної компетентності вчителя фізичної культури.

Список використаних джерел

1. Гранченко А. А. Формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів фізичного виховання в процесі вивчення дисципліни «Теорія і методика атлетизму». URL: <https://studfile.net/preview/5457149/page:4/> (дата звернення 20.03.2023 р.).

2. Леонтьев А. А. Основи психолінгвістики. Миколаїв: Сенс, 1997, 287 с.

3. Маркова А.К. Психологія професіоналізму. Миколаїв: МГФ Знання, 1996.

4. Полуніна О. В. Психологічна компетентність викладача вищого педагогічного навчального закладу як фактор успішності управління процесом навчання студентів: дис...канд. психол. наук. Київ, 2004. 202 с.

**МАСЛЯК Ірина¹, КУЗЬМЕНКО Ірина²,
МАМЕШИНА Маргарита³**

¹ завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання Харківської державної академії фізичної культури, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор

² доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання Харківської державної академії фізичної культури, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

³ доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання Харківської державної академії фізичної культури, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

**ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ
НАВЧАННЯ ДЛЯ ПРЕДМЕТНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 014.11
СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА)**

Вступ. Реформування системи освіти і реалізація концепції Нової української школи [4] передбачають фундаментально новий підхід до підготовки педагогічних кадрів у закладах вищої освіти. Що безумовно повинно відобразитися у Стандарті вищої освіти зі спеціальності 014 «Середня освіта» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти (*предметна спеціалізація 014.11 Середня освіта (Фізична культура)*) (Далі Стандарт).

Основне завдання, в контексті імплементації Закону України про освіту, є забезпечення високої якості освітніх послуг орієнтованих на підготовку висококваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця.

Програмні результати навчання Стандарту мають у повному обсязі враховувати різносторонню теоретичну, практичну та методичну підготовку, що дозволить майбутньому фахівцю відповідати запитам сучасного суспільства, бути більш гнучким, мобільним та адаптованим до швидкозмінних вимог світового ринку праці [1, 2, 3].

Результати. Важливою компетентністю для майбутнього педагога, розширення його освітніх і професійних можливостей, є володіння державною та іноземною мовами. Дана тенденція має у повній мірі зумовлювати підтримку державної політики щодо забезпечення функціонування української мови як державної у закладах освіти. Також в умовах інтеграції та

глобалізації економіки, інструментом міжнародного спілкування та засобом приєднання до європейського освітнього, наукового та професійного простору ключовою компетентністю є спілкування іноземною мовою. Тому, доповнення розділу «Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання» проекту Стандарту, програмним результатом навчання (ПРН) **«Вільно спілкуватися українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування»** є, на нашу думку, важливим та актуальним у підготовці висококваліфікованих педагогічних кадрів для роботи в Новій українській школі.

З метою підвищення професійної компетентності, конкурентоздатності, мобільності, збільшення можливостей для працевлаштування майбутніх випускників, пропонуємо до проекту Стандарту додати ПРН **«Вміти організовувати та проводити різноманітні форми занять фізичними вправами з дітьми різного віку та стану здоров'я»**.

Важливу роль у формуванні творчого потенціалу, професійної підготовки здобувачів вищої освіти відіграє науково-дослідній робота. Вирішення завдань науково-дослідної роботи здобувачів передбачають формування відповідних компетентностей, які мають бути відображені в програмних результатах навчання. Тому, пропонуємо до проекту Стандарту додати ПРН **«Знати методи критичного аналізу, оцінки сучасних наукових досягнень, а також методів генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань»**.

Відповідно до фахової компетентності, представлені у проекті Стандарту, «Здатність виховувати в учнів соціально-особистісні якості: цілеспрямованість, організованість, працьовитість, відповідальність, громадянськість, комунікативність», перелік ПРН проекту Стандарту, на нашу думку, доречно доповнити відповідним програмним результатом навчання **«Вміти виховувати в учнів соціально-особистісні якості: цілеспрямованість, організованість, працьовитість, відповідальність, комунікативність»**.

Також пропонуємо відкорегувати ПРЗ 5 «Знає закони і принципи розучування рухових умінь і навичок, володіє теорією і методикою **розвитку** рухових умінь і навичок в базових видах

рухової активності» та ПРУ 3 проекту Стандарту «Володіє педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, **розвитку** рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей», з огляду на вживання терміну «РОЗВИТОК» стосовно рухових умінь і навичок. На нашу думку, в цьому випадку, доречніше використати термін «Формування». Тобто «...формування рухових умінь і навичок...».

Таким чином, доповнення та вдосконалення програмних результатів навчання у проєкті Стандарту вищої освіти зі спеціальності 014 «Середня освіта» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти (*предметна спеціалізація 014.11 Середня освіта (Фізична культура)*) є необхідною умовою для якісної підготовки педагогічних кадрів та успішної розбудови «Нової української школи».

Список використаних джерел

1. Безкопильний О. О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі: теорія та методика: монографія. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2020. 552 с.
2. Качан О. А., Кудрявець Д. С., Вольвак М. О. Методичний путівник Нової української школи: фізична культура: збірник методичних матеріалів. За заг. ред. Качана О. А. Краматорськ: Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2021. 62 с.
3. Kit M. Principles of training of pedagogical staff under the paradigm of the New Ukrainian School. Humanities Studies. 2020. Випуск 6(83). С. 86–94.
4. [https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20seredny a/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20seredny%20shkola-compressed.pdf)
5. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>

доцент кафедри теорії та методики фізичної культури
Прикарпатського національного університету імені Василя
Стефаника, кандидат психологічних наук, доцент

ВЧИТЕЛЬ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ – УНІВЕРСАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Актуальність. На початку ХХІ століття провідні національні освітні системи та міжнародні організації (ЮНЕСКО, ОЕСР, Світовий банк) дійшли висновку: необхідне глибоке реформування національних освітніх програм у всіх закладах освіти. Стало очевидним, що впровадження найкращих практик і моделей минулих років не допоможе поліпшити ситуацію. Освіта має орієнтуватися на майбутнє цивілізаційного розвитку. З огляду на це виникла необхідність розробки так званої «нової грамотності» в основі якої знаходяться: предметні та універсальні (глобальні) компетентності, тобто уміння застосовувати знання для вирішення професійних (предметних) і життєвих завдань. Цей новий підхід отримав назву компетентнісного.

Мета – розкрити сутність компетентнісного підходу у розробці освітньої програми зі спеціальності 014 Середня освіта. Фізична культура.

Методами дослідження обрано наступні: вимоги діалектичної логіки (для всебічного аналізу компетентнісного підходу в освітньому процесі та його об'єктивних і суб'єктивних цінностей); компаративний метод (функціональне порівняння) для зіставлення різних компонентів компетентності; метод феноменологічної редукції (для розкриття сутності основного об'єкта дослідження – універсальних компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури; герменевтичний метод (для створення цілісного уявлення про універсальні компетентності вчителя, завдяки використанню та інтерпретації даних різних наук - психології, етики, соціології, тощо).

Результати. Компетентність - це майстерність у вирішенні певних завдань. Єдина загально визнана модель підготовки вчителя фізичної культури на основі компетентнісного підходу поки що не сформована. Однак очевидно, що реформування спрямоване на системну трансформацію освітнього процесу та

оцінювання результатів навчання, а не на перегляд знань, що втратили актуальність, або розробку нових навчальних курсів. Водночас у площині змісту освіти пропонуються нові підходи до структурування дисциплінарного знання: необхідно забезпечити в освітній програмі наявність навчальних дисциплін за вибором закладу освіти і студентів, а також забезпечити стійкість основного каркасу освітньої програми і при цьому передбачити можливості для гнучких оперативних коректив на тлі мінливих змін у фізичній культурі шкільної молоді.

Ось деякі загальні тенденції у різних освітніх програмах на зовнішні виклики:

- розширення можливостей для проходження стажувань, практичного навчання в проєктах і набуття професійного досвіду в межах закладів середньої освіти (дуальна освіта);
- отримання навичок самостійної роботи з цифровими ресурсами;
- надання можливостей щодо неформальної освіти;
- забезпечення цифрової грамотності;
- отримання навичок надання долікарської допомоги;
- широке використання технології оф- і онлайн навчання, розгляд можливостей автоматизованого навчання;
- увага розвитку та підтримці навичок спілкування та співпраці;
- системний аналіз даних про успішність студентів у предметному, соціальному та культурному контексті;
- приведення програми підготовки та професійного розвитку майбутніх вчителів у відповідність до навичок ХХІ століття;
- впровадження мобільності навчання як в межах України, так і в європейських закладах вищої освіти.

При цьому темпи глобальних змін у фізичній культурі школярів помітно перевищують темп оновлення освітніх програм і програм підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури.

Які ж компетентності необхідні майбутнім вчителям фізичної культури сьогодні, щоб завтра вони стали успішними професіоналами швидко мінливого, різноманітного цифрового світу? Які компетентності актуальні у ХХІ столітті? Які стратегії, освітні програми, умови потрібні для розвитку цих компетентностей? Як студенти можуть продемонструвати результати навчання - те, що вони оволоділи компетентностями

і тепер можуть використовувати їх на практиці? Це - ключові питання освітньої політики у вищій школі.

Вважаємо, що одним з пріоритетів освітнього процесу спрямованого на підготовку вчителя фізичної культури має бути формування у нього універсальних (глобальних) компетентностей, а саме:

1. Компетентність мислення (пізнання): здатність розуміти, аналізувати та інтерпретувати завдання, шукати та виявляти закономірності та тенденції розвитку фізичної культури; ідентифікувати наявні властивості предметів і процесів, знаходити приховані ресурси, потрібні для розв'язання професійних завдань; вибудовувати причинно-наслідкові зв'язки, з необхідним ступенем деталізації; застосовувати формальну логіку в разі недостатнього знання; виявляти, розрізняти і класифікувати первинні та вторинні фактори первинних і вторинних чинників, протиріччя та подібності тощо; креативне мислення, винахідливість, інноваційне мислення (включаючи суб'єктивне та об'єктивне мислення, суб'єктивну та об'єктивну творчість); генерація та дослідження ідей; системне та інтегративне мислення, виявлення та інтерпретація законів, їх обмежень та універсальності; симуляція та моделювання закономірностей, їхніх обмежень та універсальності; симуляція та моделювання складних процесів і явищ (вибір і врахування значущих чинників, ухвалення рішень у мінливому середовищі, у тому числі в мережевому, управління ризиками, вміння компенсувати провали і підтримувати стійкість системи, обирати баланс між швидкістю виконання відомого алгоритму рішення і адаптивністю до умов, що змінилися; вибір способу розв'язання складних задач, включно з відкритими з кількома розв'язками, уміння пропонувати кілька рішень тощо.

2. Компетентність взаємодії з іншими людьми: здатність співпрацювати і взаємодіяти, встановлювати, розвивати і підтримувати соціальні зв'язки як лідер і учасник команди, брати і розподіляти відповідальність, координувати командну роботу; здатність вести переговори, переконувати інших, обґрунтовувати свою позицію, поважати інтереси інших, зважати на соціальне, культурне та релігійне розмаїття, розв'язувати конфлікти, розуміти можливість об'єктивних конфліктів інтересів між соціальними групами; здатність підтримувати з людьми зв'язки

3. Компетентність взаємодії із собою: саморегуляція, самоконтроль; емоційне усвідомлення та регуляція емоцій; самоорганізація, планування своїх дій (здатність діяти інтуїтивно й усвідомлено), мобілізувати себе на виконання завдань, обирати стратегію наполегливості чи гнучкості.

На даний час виділяють три основні компоненти будь-якої компетентності: 1) знання; 2) навички; 3) установки (Oosterhof 2012). У когнітивній психології зазвичай розрізняють декларативне та процедурне знання (declarative knowledge, procedural knowledge). Декларативне знання («знаю, що...», «знаю те-то і те-то») - це знання фактів, які людина запам'ятала, які і може вилучити довготривалої пам'яті. Процедурне знання, навпаки, належить до ситуацій виконання - «знаю, як що-небудь робити». Воно складається з операцій, доступних в оперативній пам'яті, які забезпечують здатність людини здійснювати складні когнітивні процеси без необхідності постійного свідомого контролю окремих їхніх компонентів (Johnson 2003). Зазначимо, що спеціальні компетентності (пов'язані із завданнями у фізичній культурі ґрунтуються як на декларативних, так і на процедурних знаннях.

Другий основний компонент будь-якої компетентності - це навички. Навик - це здатність робити що-небудь добре. Ця здатність похідна від знань, практичного досвіду, навчання. Навички, в тому числі в сфері моторики - це ноу-хау, необхідні в діяльності вчителя фізичної культури. Відомо, що навички: - піддаються впливу, їх можна розвивати за допомогою практики і вдосконалювати за допомогою повсякденного досвіду. Таким чином, поняття «навика» означає виконання дії на певному рівні, тобто з певною точністю та швидкістю.

Третьою основною складовою компетентностей є установки (OECD, 2015; ЕС 2016). З психологічного погляду установки - це образ мислення, сприйняття або поведінки, який відображає ментальний і психофізіологічний стан готовності до дії, що утворюється на основі досвіду. який здійснює керівний або динамічний вплив на реакції індивіда стосовно всіх об'єктів і ситуацій, з якими він пов'язаний (Seel 2003). Інтереси та мотивація - це особистісні характеристики, які корелюють із компетентностями вчителя.

Освітня програма повинна враховувати й те, що розвиток компетентностей залежить також від стійких особистісних

характеристик постійних і відносно стабільних аспектів індивідуальності студента.

Кожна універсальна компетентність відображає комплексну здатність вчителя фізичної культури діяти певним чином у найрізноманітніших конкретних ситуаціях.

Розвиток універсальних компетентностей має бути інтегрований у предметне навчання. Підсумкове оцінювання освітніх результатів має включати оцінку універсальних компетентностей.

Висновок. Отже, в основі компетентності вчителя фізичної культури лежить широкий набір навиків у поєднанні зі знаннями та діяльнісними установками, які мобілізуються в дії людини, коли актуалізовано дану компетентність. При цьому механічне складання окремих навиків не обов'язково веде до виникнення універсальної компетентності. Компетентність виникає і проявляється тільки в дії. Неможливо передати, повідомити студенту компетентність: її потрібно розвивати. Компетентність = знання + навиків + установок + особистісні якості = дія. Компетентність вчителя - це вміння застосування знань і цінностей фізичної культури у своїй діяльності.

Список використаних джерел

1. EC Report. Report on a literature review of reforms related to the 2006 European Framework of Key Competences for lifelong learning and the role of the Framework in these reforms / Publications Office of the European Union. 2018 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bf6739aa-04a8-11e8-b8f5-01aa75ed71a1/language-en>
2. Johnson C.A. The Information Diet: A Case for Conscious Consumption. Sebastopol, CA: O'Reilly Media. 2012
3. OECD. Adult Skills in Focus: Does Having Digital Skills Really Pay off? Paris: OECD Publishing. 2015 <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5js023r0wj9v-en.pdf>
4. Oosterhof A. Types of Changes That Occur as Declarative Knowledge Increases. Tallahassee, FL: Center for Advancement of Learning and Assessment. 2012.
5. Seel N.M. Psychologie des Lernens. 2nd ed. München: Reinhardt. 2003.

завідувач кафедри фізичної культури та основ здоров'я
Чернівецького національного університету імені Юрія
Федьковича, доктор педагогічних наук, професор

**КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ПРОЄКТУ СТАНДАРТУ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРА ЗІ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»
ПРЕДМЕТНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА»**

Предметна спеціальність 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» галузь знань 01 Освіта / Педагогіка покликана забезпечити підготовку майбутніх вчителів фізичної культури для закладів загальної середньої освіти.

В контексті обговорення проєктів Стандартів за даної предметною спеціальністю необхідно чітко усвідомити різницю у системі підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня Бакалавр та освітнього ступеня Магістр.

Відповідно до умов сучасності в контексті реформування освіти доцільно було розглянути можливість підготовки, на освітньому ступені Магістр, вчителів фізичної культури профільної школи, тоді як на освітньому ступені Бакалавр залишити підготовку вчителів фізичної культури для базової школи. Сучасний вигляд проєктів стандартів не передбачає суттєвої різниці між підготовкою бакалаврів та магістрів.

Аналіз проєкту Стандарту освітнього ступеня Бакалавр вказує на наявність програмних результатів навчання (ПРН 6 та ПРН 10) які практично дублюють один одного. Програмні результати навчання (ПРН 8 та ПРН 9) загалом відповідають спеціальності 017 «Фізична культура і спорт». ПРН 1 не зазначають потреби опанування освітньої компоненти «Анатомія», яка вкрай необхідна майбутньому учителю фізичної культури. ПРН 6 та ПРН 10 вказують на необхідність володіти навиками роботи в дошкільних установах, хоча ДНЗ жодним чином ніде не зазначають в можливих сферах працевлаштування майбутніх фахівців. Окремо зазначаємо, що немає нагальної необхідності в ПРН (6,10) акцентувати увагу на закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації

Аналогічний стан із змістом предметних спеціальностей (ПК 4, ПК 7, ПК 8)

Слід відмітити що проект не враховує сучасні тенденції реформування ЗЗСО в контексті впровадження елементів НУШ (варіативних модулів).

На нашу думку, важливим напрямом діяльності вчителя фізичної культури в ЗЗСО є робота із особами з особливими освітніми проблемами що потребує відображення в ПК та ПРН.

Акцентуємо увагу, що не узгоджується зміст проектів Стандартів щодо практичної складової (ОС Бакалавр не менше 5% обсягу ОП та ОС Магістр не менше 10 % обсягу ОП на види практик та 10 % обсягу ОП на підготовку кваліфікаційної роботи) із Концепцією розвитку педагогічної освіти (Наказ № 776 від 16.07.2018 р) про розширення обсягу практичної підготовки не менше 30 кредитів ЄКТС у межах обов'язкової частини бакалаврських програм (починаючи з першого року навчання, у різних закладах освіти і різних класах (курсах)) і не менше 30 кредитів (включно з магістерським дослідженням) у межах обов'язкової частини магістерських програм (у різних закладах освіти і різних класах (курсах)).

Список використаних джерел

1. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736-20 від 23 грудня 2020 р. URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=22daac6a-f0db-4de0-8d-47aa6b2ecb99>

2. Наказ Міністерства Освіти і науки України №776 від 16 липня 2018 р. «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

НАУМЧУК Володимир¹, ЛАДИКА Петро²

¹завідувач кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, кандидат педагогічних наук, доцент

² завідувач кафедри теорії і методики олімпійського та професійного спорту Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК РОЗБУДОВИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

«Нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін» – під таким гаслом розпочато третю фазу розбудови Нової української школи – довготермінової реформи, яка здійснюється в Україні з 2016 року. На основі рекомендацій Парламенту Європи та Ради Європейського Союзу щодо формування базових компетенцій освіти упродовж життя розроблено і затверджено нові державні стандарти початкової та базової середньої освіти. З 2019 року по всій країні зміст початкової освіти забезпечується модельними навчальними програмами, а з поточного навчального року за оновленими нормативними документами реалізується вже перший (адаптаційний) цикл базової середньої освіти.

Докорінні зміни передбачають перетворення української школи на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності нашої держави, формування всебічно розвинених, відповідальних громадян, патріотів України, здатних до ризику, інновацій та творчості. Проведення реформ спрямоване також на усунення низки недоліків, що мають місце у кадровому забезпеченні закладів загальної середньої освіти, а саме: використання вчителями переважно застарілих дидактичних засобів; факт деморалізації педагогів низьким соціальним статусом та рівнем оплати праці; відсутність у вчителів належної мотивації до особистісного та професійного зростання [1].

Реформування вітчизняної шкільної освіти характеризується поступовим переходом від репродуктивної до креативної педагогіки та педагогіки партнерства, цілі якої пов'язуються зі

зміною, насамперед, якості особистості. Нова освітня парадигма обумовлює зростання ролі педагога і, зокрема, учителя фізичної культури, від якого значною мірою залежить фізичне і духовне становлення наступних поколінь. Альтернативою уявлення про вчителя фізичної культури як фахівця з формування рухових умінь та розвитку фізичних якостей виступає нове бачення – особистості з розвивальними соціокультурними й гуманними настановами, яка спроможна забезпечити перетворення процесу фізичного виховання у самовиховання та самоосвіту і готує молоде покоління до успішної самореалізації в житті [2].

Суттєвих перетворень зазнає процес і зміст професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти, що обумовлені потребами суспільства, рівнем розвитку педагогічної науки, особливостями професійної діяльності вчителя у сучасних реаліях. При цьому освітня діяльність та фахова підготовка майбутніх педагогів вимагає чітких і зрозумілих орієнтирів, які повинні не тільки відповідати нагальним потребам школи, але й випереджати їх. Адже необхідно передбачати результати підготовки майбутніх учителів фізичної культури як компетентних, професійно готових до праці не через чотири-шість років, після завершення вищого навчального закладу, а мінімум на 15–20 років уперед, враховуючи розвиток суспільства та педагогічної професії [3].

Важливим орієнтиром у процесі багаторічної підготовки майбутніх педагогів виступає Стандарт вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта. Цей документ включає «сукупність вимог до освітніх програм вищої освіти, які є спільними для всіх освітніх програм у межах певного рівня вищої освіти та спеціальності» [4]. Оскільки Стандарти є основою оцінки якості вищої освіти та професійної підготовки майбутніх учителів, у тому числі, й за предметною спеціальністю 014.11 Фізична культура, цілком природно очікується, що вони мають бути достатньо досконалими і відповідати сучасним та потенційним викликам.

Запропонований для обговорення Проєкт Стандарту вищої освіти України з предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти визначає систему вимог до якості вищої освіти і результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти, а також результатів навчання за вказаною спеціальністю [5]. Разом з тим, удосконаленню змісту Проєкту сприятиме належне

збалансування його окремих положень, як у середині, так і ззовні, з іншими нормативними документами, насамперед, з Проектом Стандарту вищої освіти України з предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) для другого (магістерського) рівня вищої освіти, Професійним стандартом «Вчитель початкових класів ЗЗСО», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», Концепцією «Нової української школи». Для цього пропонуємо:

- у третьому розділі Проекту усунути невідповідність професійної кваліфікації «викладач закладу фахової передвищої освіти» опису предметної області, у якому об'єктом вивчення є «освітній процес у закладах середньої освіти (за предметною спеціальністю)»;

- привести терміни, якими оперують у Проекті, до єдиної основи. Зокрема, у програмних результатах навчання для предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) разом зі словосполученням «в галузі фізичної культури» (ПРН 2) в одному значенні використовується і такий термін, як «в галузі фізичного виховання та спорту» (ПРН 4), хоча очевидно, що вони мають різне смислове наповнення. Теж саме стосується й співвідношення словосполучень «базові і нові види фізкультурної діяльності» (ПК 6) та «базові види рухової активності» (ПРН 3), «різні види рухової активності» (ПРН 5);

- зі змісту Проекту вилучити суб'єкти освітнього процесу, які за віковими та іншими характеристиками не відповідають предметній області: «діти дошкільного віку» (ПК 7, ПРН 10), «представники різних груп населення» (ПРН 7), а також заклади, у яких не передбачено працевлаштування випускників: «закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації» (ПК 7, ПРН 6, ПРН 10);

- замінити у ПРН 5 словосполучення «професії фахівця з фізичного виховання та спорту» на «професії вчителя фізичної культури», яке відповідає спеціальності 014 Середня освіта;

- відповідно до предметної спеціальності 014.11 Фізична культура здійснити перегляд тези у ПРН 8 «Володіє руховими уміннями і навичками в обраному виді спорту на рівні кваліфікованого спортсмена» та змісту ПРН 9 «Вміє розробляти перспективні та оперативні плани і програми конкретних занять в сфері дитячо-юнацького спорту та зі спортсменами масових розрядів»;

- включити до переліку фахових компетентностей і програмних результатів навчання здатність забезпечувати функціонування інклюзивного освітнього середовища.

Удосконалення Проекту Стандарту вищої освіти України з предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та реалізація у подальшому системи вимог до якості вищої освіти і професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури уможливають становлення творчих й відповідальних фахівців, які невпинно працюють над собою, здатних сягнути нових педагогічних вершин. Таким чином Нова українська школа поповнюватиметься особистостями-лідерами, які люблять дітей, свій предмет, цікаво та професійно його викладають і спроможні вести до успіху.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. <http://surl.li/hoha>

2. Naumchuk V. Model of Professional Training of Future Teachers of Physical Culture in The Process of Self-Working in Sports Games, International Journal of Applied Exercise Physiology, Vol. 8, No 3.1, pp. 35-41, 2019. Doi: 10.26655/IJAEP.2019.10.1

3. Naumchuk V., Sydoruk A., Makovetska N., Formation of Readiness of Future Teachers of Physical Education for Animation Activity in Secondary Schools of Ukraine, International Journal of Human Movement and Sports Sciences, Vol. 8, No. 6, pp. 403 - 412, 2020. DOI: 10.13189/saj.2020.080612.

4. Закон України «Про вищу освіту». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

5. Проект стандарту вищої освіти України зі спеціальності 014 «Середня освіта» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-standartu-vishoyi-osviti-zi-specialnosti-014-serednya-osvita-na-pershomu-bakalavrskomu-rivni-vishoyi-osviti>

ОГНИСТА Катерина¹, ОГНИСТИЙ Андрій²

¹доцент кафедри фізичного виховання та реабілітації
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент

² декан факультету фізичного виховання
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент

ДО ПИТАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

Діти й молодь значно, раніше інших категорій населення, відчувають наслідки деформації суспільства, гостро переживають свою соціальну незахищеність, прискорене падіння духовності, зростання психічної нестабільності та фізичної слабкості. Перегляд стратегії, змісту, методичного забезпечення навчально-виховного процесу, стану здоров'я дітей і молоді, який погіршується з кожним роком, вимагає змін системи підготовки педагогічних кадрів.

Підготовка учителів фізичної культури на якісно новому рівні є одним з важливих державних пріоритетів. Модернізація системи освіти в країні ставить перед вищою школою задачу корінного покращення професійної підготовки і виховання майбутніх фахівців.

Визнання суспільством педагога ключовою фігурою процесу навчання і виховання потребує вдосконалення підходів до розв'язання проблеми його професійної підготовки, оскільки студент закладу педагогічної вищої освіти готує себе до професії, успіх самореалізації у якій буде визначатися як його фаховою обізнаністю, так і психічним та фізичним благополуччям, ставленням до здоров'я свого й інших [3, 4]. На це робиться акцент у статті 26 Закону України «Про фізичну культуру і спорт», який спрямовує до індивідуального підходу у сфері освіти, оздоровчої спрямованості і широкого використання різних засобів та форм фізичного виховання і масового спорту, досягнення безперервності цього процесу.

Фізична культура має на меті забезпечити комплексний підхід у формуванні розумових і фізичних здібностей студентів, вдосконаленні їх фізичної і психологічної підготовки до активного життя і професійної діяльності.

Відповідно до концепції «Нової української школи» стратегії модернізації освіти, основними цілями професійної освіти є: підготовка кваліфікованого працівника відповідного профілю, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, відповідального, такого, що вільно володіє своєю професією і що орієнтується в суміжних областях діяльності, готового до постійного професійного зростання [1].

Проте, організація і зміст фізкультурної освіти не дозволяє належним чином готувати учителів, здатних повною мірою вирішити питання виховання, залучення учнів до фундаментальних культурних цінностей, серед яких особливе місце займає фізична культура [2].

Діяльність вчителя фізичної культури може здійснюватися на двох рівнях. Перший рівень - спеціально-педагогічний, другий - загальнопедагогічний.

Підготовка до означеної діяльності припускає створення такого освітнього середовища, яке забезпечило б широке використання майбутнім вчителем сучасних методів, форм і засобів фізичної культури в спортивно-масовій і оздоровчій роботі в школі для зміцнення здоров'я підростаючого покоління, сприяння у формуванні особистої фізичної культури школярів, їх орієнтації на здоровий спосіб життя.

Закономірно, що сьогодні це відповідальне завдання покладається державою насамперед на вчителя фізичної культури. Головна увага має бути зосереджена на підготовці нового покоління педагогів, яке зуміє підвищувати рівень власної загальної культури, складовою якої є власна фізична культура, покращувати рівень професійної кваліфікації та соціального статусу до рівня, що відповідає їхній ролі в суспільстві.

Натомість аналіз наукових джерел та нормативних документів свідчить, що у вітчизняній педагогіці та державному секторі освіти, на жаль, не надається належної уваги питанню формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до фізичного виховання школярів, що викликає певні труднощі в подальшій роботі вчителя з учнями, коли закладається

фундамент ціннісного ставлення особистості до власного здоров'я.

Сучасні тенденції розвитку освіти передбачають підготовку вчителя фізичної культури не тільки на забезпечення предметно-педагогічних, але і соціально-педагогічних функцій. Мова йде про між і поза предметну діяльність педагога. Це в першу чергу пов'язано з реалізацією цільових і пріоритетних напрямів освітньої політики держави - формування всебічно розвиненої особи, здоров'я і здорового способу життя. Це повною мірою стосується фізичної культури. Реалізація цього процесу немислима без участі в ньому вчителя фізичної культури

Участь вчителя фізичної культури в цьому напрямі визначає культурологічну відповідність його педагогічної діяльності. Педагог до певної міри відповідальний не тільки за рівень своєї фізичної культури, але і своїх учнів. Доведено, що фізкультурно-педагогічна діяльність має більшу ефективність педагогічної дії в порівнянні з іншими впливами. Більш того, чим вище рівень фізичної культури вчителя, тим частіше він звертається до фізичної культури, як засобу виховної дії [5].

Для того, щоб проявити себе в цій якості, педагог повинен досягти певної готовності, тобто володіти базовими компетенціями і мотивацією до фізкультурно-педагогічної діяльності.

Професор Богдан Шиян [5], рахував, що рівень фізичної культури педагога і його діяльність з формування особистої фізичної культури учнів слід розглядати як важливі складові змісту професійно-педагогічної освіти.

У працях Tinning, Richard Macdonald, Doune Wright, Jan Hickey [6] вказується на те, що повинно змінитись відношення до фізичної культури, повинні відбутись зміни соціальних орієнтувань: від відчуженості учителя (здійснення фізкультурно-педагогічної діяльності - справа тільки фахівця з фізичного виховання і спорту), до соціальної взаємодії на основі інтеграції педагогічних дій (здійснення фізкультурно-педагогічної діяльності - загальна справа всього педагогічного колективу, менеджменту освіти, держави загалом).

Для чого і з якою метою ми готуємо вчителя фізичної культури?

Метою фізкультурно-педагогічної діяльності вчителя фізичної культури є:

- активізація по відношенню до фізичної культури всіх учасників освітнього процесу - себе, учнів, їх батьків, інших вчителів;
- корегування громадської думки (педагогів, учнів, батьків) за допомогою просвітницької роботи і формування комунікативних відносин в процесі занять фізичною культурою і спортом;
- надання консультативної допомоги учасникам освітнього процесу. Консультативна допомога може бути індивідуальною (окремому учневі, одному з батьків) і груповою (для окремої групи учнів або батьків, для учнів всього класу і їх батьків - на класній годині, батьківських зборах);
- створення умов фізкультурно-оздоровчої діяльності. Це - проведення уроків фізичної культури та організація дозвілля на основі використання засобів фізичного виховання, реалізація «малих» форм (зарядка, фізкультпауза, рухливі перерви), організація учнів у змаганнях і конкурсах, туристичних походах, демонстрація особистого прикладу (самоствердження), створення культу здорового способу життя і здоров'я;
- моніторинг змін в готовності до фізкультурно-оздоровчої діяльності учасників освітнього процесу - потреб, мотивації, інтересу, фізичного стану. Добре організований моніторинг (мотивація, система, наочність, інформаційність) викликає великий інтерес батьків і учнів.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини> 2016/12/05/konczepczyia.pdf
2. Огніста К. М. Педагогічні умови формування фізичної культури першокласників : Автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / К. М. Огніста; Львів. держ. ін-т фіз. культури. - Л., 2003. - 22 с. - укр.
3. Огністий А. В., Огніста К. М., Маляр Е. І. Проблема готовності майбутніх вчителів-предметників до фізкультурно-оздоровчої діяльності учнів. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. Серія №15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /фізична

культура і спорт/ за ред. Г.М.Арзютова. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. том 2 – випуск 7 (33). – С. 14-19.

4. Огнистий А.В., Огниста К.М. Порівняння показників фізичної підготовленості майбутніх педагогів із сучасними світовими системами оцінки. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. Серія №15 Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2016. – випуск 1(70). – С.119-123.

5. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів: підручник для студ. вузів фіз. виховання і спорту. Тернопіль. : Навчальна книга - Богдан, 2001 . Ч. 1 . - 272 с.

6. Tinning, Richard Macdonald, Doune Wright, Jan Hickey Becoming a physical education teacher : contemporary and enduring issues Frenchs Forest. – Australia : N.S.W. Pearson Education, 2006. - 351 p.

**ШЕВЧЕНКО Ольга¹, ЧЕРНІЙ Валентина²,
МЕЛЬНІК Анастасія³**

¹завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання
Центральноукраїнського державного університету імені
Володимира Винниченка, кандидат педагогічних наук, доцент

²доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання
Центральноукраїнського державного університету імені
Володимира Винниченка, кандидат педагогічних наук, доцент

³доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання
Центральноукраїнського державного університету імені
Володимира Винниченка, кандидат педагогічних наук, доцент

**ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ
КОМПЕТЕНЦІЙ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

Актуальність проблеми здоров'язбереження молоді зумовлена наявністю стійких суперечностей на практико-методичному рівні, а саме: практичною не розробленістю цілісного підходу щодо оптимізації здоров'язбережувальної технології під час навчання в закладах загальної середньої освіти; потребою покращення здоров'я учнівської молоді і не наявністю ефективних важелів впливу на нього; не вирішенням значущих індивідуальних і суспільних проблем збереження здоров'я підростаючого покоління й не розробленістю оцінювання важелів реалізації відповідних організаційних і методичних засобів в кожному навчальному закладі [1].

При великій кількості сучасних теоретико-методичних та концептуальних підходів до підготовки майбутніх учителів фізичної культури серед фахівців немає заперечень відносно необхідності організації особистісно спрямованої і здоров'язбережувальної системи педагогічного впливу на студентів, комплексного засвоєння ними цінностей фізичної культури школярів [4].

Сучасна професійна педагогічна освіта має забезпечити підготовку кожного майбутнього вчителя фізичної культури до використання різноманітного спектру здоров'язбережувальних технологій у майбутній професійній діяльності [2].

Головною метою освітньо-професійних програм підготовки майбутнього вчителя фізичної культури є виконання завдань

держаного стандарту освіти певної галузі знань, відповідного мінімального рівня обов'язкової фізкультурної освіти для студентів, які навчаються у закладах вищої освіти і отримують певний рівень – «бакалавр», «магістр».

Педагогічні інновації у фаховій підготовці майбутніх спеціалістів галузі фізичної культури і спорту – це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних вирішень різноманітних педагогічних проблем. Прямим продуктом творчого пошуку можуть бути нові навчальні технології, оригінальні виховні ідеї, форми та методи виховання, нестандартні підходи в управлінні.

Ґрунтуючись на базових поняттях про здоров'я [3], нами були розроблені основні напрямки запровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес майбутніх учителів фізичної культури. Проблема окресленого дослідження відповідала спрямованості науково-дослідницької теми кафедри теорії і методики фізичного виховання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка «Формування інноваційного здоров'язбережувального освітнього середовища в процесі фізичного виховання здобувачів освіти: методологічні та практичні аспекти» (номер державної реєстрації: 0122U200692).

Проведення здоров'язбережувальних занять вимагало від викладачів недопущення перевантаження студентів, що потребувало зміни видів діяльності – інтелектуальної, емоційної, рухової; чергування групової та парної форм роботи; проведення ігор, нестандартних, ігрових занять; створення середовища доброзичливості, позитивного емоційного налаштування.

Організаційно-навчальні вимоги до сучасного здоров'язбережувального заняття передбачали: оптимальний розподіл навчального матеріалу; доцільність навчального навантаження студентів протягом уроку; щільність занять – 70–80%, середньо-швидкий темп; застосування протягом теоретичних занять динамічних пауз, фізкультурних хвилинок; профілактику втомлюваності студентів; диференційовані завдання для самостійного опрацювання. Найважливішою складовою здоров'язбережувального впливу ми визначили психологічний комфорт студентів і самого викладача, атмосферу взаємодовіри, підтримки та успішності.

Організація освітнього процесу передбачала моделювання життєвих ситуацій, використання ігрових технологій, арт-терапії, музикотерапії в процесі вивчення циклу дисциплін професійної і практичної підготовки завдяки групового методу. Упровадження комплексу ігрових технологій наразі мало достатню перевагу перед іншими методами організації і проведення занять з циклу дисциплін професійної підготовки і перебувало на вищому щаблі їхніх інтересів, тому використання цієї методики сприяє оптимальному розв'язанню проблеми мотивації студентів до навчальної роботи. Реалізовану методику засновано на переважному використанні рухливих ігор різної інтенсивності, спрямовано на комплексний розвиток фізичних якостей і вдосконалення рухових навичок студентів факультетів фізичного виховання.

Ігрові завдання застосовувалися в різних частинах занять з теорії і методики викладання фахових дисциплін. Зокрема, у вступній частині використано ігри для організації студентів, здійснення загальної та спеціальної розминки, підготовки організму до виконання основних завдань та підвищення емоційного стану студентів. Ігри мали помірний характер інтенсивності. На початку та в кінці вступної частини було рекомендовано комунікативні ігри, які проведено для підвищення енергетичного ресурсу групи студентів, формування позитивного емоційного настрою на продовження заняття. Умовно ми поділили їх на «Ігри-енергізатори» та «Ігри-оптимізатори». Метою комунікативних ігор вступної частини був розвиток рефлексії, яка виявляється в осмисленні власних дій та станів, пізнанні свого внутрішнього світу, а також у формуванні позитивного образу «Я». В основній частині занять використано поєднання рухливих ігор та ігрових вправ відповідно до теми, з метою вивчення, закріплення та вдосконалення нових рухових дій. Заключну частину занять представлено використанням ігор та ігрових вправ низької інтенсивності для зниження активності й фізіологічного навантаження студентів факультетів фізичного виховання, доведення організму до стану спокою.

Такі види занять максимально стимулювали пізнавальну самостійність, творчу активність та ініціативу студентів, а саме мотивували їх до навчання.

Заняття організоване на основі принципів здоров'язбереження, не повинно призводити до того, щоб

студенти закінчували навчання з вираженими формами втоми. Втома викликає тимчасове погіршення функціонального стану студента, що проявляється у зниженні працездатності, неспецифічних змінах фізіологічних функцій і суб'єктивному відчутті втоми. Але втому не слід розглядати тільки як негативний феномен. Це захисна, охоронна реакція організму, стимулятор його відновних процесів і підвищення функціональних можливостей.

Отже, освітній процес у сучасних закладах вищої освіти здійснюється з урахуванням можливостей сучасних інформаційних технологій навчання та орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін у соціально культурній сфері, системи управління та організації праці в умовах ринкової економіки.

Список використаних джерел

1. Ващенко О., Свириденко С. Здоров'язберігаючі технології: сутнісна характеристика // Здоров'язберігаючі технології в навчальному закладі. К.: Шк. світ, 2009. С. 5–12.
2. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження: колективна монографія / [за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука]. Харків: Вид. Рожко С. Г., 2017. 488 с.
3. Омельченко Л. П., Омельченко О. В. Здоров'ятворча педагогіка. Х.: Вид. Група «Основа», 2008. 205 с.
4. Радул В. В., Кравцов В. О., Михайліченко І. М. Основи професійного становлення особистості сучасного вчителя. Навчальний посібник. Кіровоград: ПВЦ ТОВ «Імекс ЛТД», 2007. 252 с.

ШАНДРИГОСЬ Віктор¹, ШАНДРИГОСЬ Галина²

¹доцент кафедри теорії і методики олімпійського та професійного спорту Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

² спеціаліст другої категорії, учитель фізичної культури Тернопільської ЗОШ 28

СПОРТИВНА БОРТЬБА В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Актуальність теми дослідження. В даний час досить актуальною є проблема фізичного розвитку і фізичної підготовленості школярів [2, 4]. Введення в програму фізичної культури елементів спортивної боротьби у варіативній частині, дає можливість творчо використовувати програму фізичної культури в школі [1, 7]. Спортивна боротьба – це комплекс фізичних вправ, які поєднують загально-фізичну і спеціальну підготовку у взаємодії з психологічними засадами, що передбачають реалізацію через систему фізичної культури вищих цінностей, як фізичне, так і духовне самовдосконалення [3, 5, 6, 8, 9, 10].

Аналіз теоретичних і практичних аспектів шкільної фізичної культури розкриває цілий ряд труднощів і проблем, при застосуванні у навчальних закладах вправ з елементами боротьби [7, 8]. Встановлено, що в єдиноборствах закладені великі потенційні можливості вдосконалення для будь-якого виду діяльності, що й зумовило нами вибір теми дослідження.

В проекті стандарту вищої освіти України спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) одними із предметних компетентностей є: «здатність оволодівати базовими і новими видами фізкультурної діяльності, здійснювати пошук, аналіз і оцінку інформації, зокрема за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, необхідної для постановки і вирішення професійних завдань, професійного та особистісного розвитку та здатність ... проводити позакласну спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах» тощо.

Заняття спортивною боротьбою розглядаються багатьма фахівцями [3, 5, 6, 8, 9, 10] як один з дієвих засобів фізичної

підготовки підростаючого покоління і, відповідно, мають велике прикладне значення. Різні види боротьби досить широко практикуються в навчальних закладах. Багаторічний досвід розвитку спортивних видів боротьби в нашій країні і за кордоном дозволяє говорити про те, що розділ боротьби у навчальних програмах закладів освіти повинен пронизувати весь процес фізичного виховання, починаючи з 1-класу.

Як ми уже зазначали, широке виховне, оздоровче та освітнє значення спортивної боротьби слугувало основою для її введення в навчальні програми закладів освіти багатьох країн світу. У технічному відношенні боротьба є досить різноманітним видом рухової діяльності. Боротьба в стійці, і в партері з різними захопленнями має безліч прийомів атаки, захисту, силових рухів і т.д. У різноманітних прийомах боротьби, захопленнях і кидках – доводиться долати вагу тіла супротивника і його протидію. Для цього потрібна швидкість і спритність і, зрозуміло, значна сила. Щоб витримати велике фізіологічне навантаження протягом сутички, необхідна також спеціальна витривалість. Таким чином, заняття боротьбою здійснює досить різнобічний вплив на розвиток організму.

Організм пристосовується до тренування внаслідок перебудов у всіх системах: центральній нервовій, серцево-судинній, нервово-м'язовій, дихальній, гормональній. У боротьбі учні можуть компенсувати недостатньо високий рівень одних якостей посиленням розвитком інших. Зокрема, недолік максимальної сили заповнюється розвитком спеціальної витривалості, відносно низький рівень швидкості – підвищенням силової витривалості. Різнобічний ефект занять з боротьби робить її важливим засобом фізичного виховання.

Виходячи із вище зазначеного, нами була розроблена програма фізичної культури з елементами спортивної боротьби. За програмою заняття проводяться в рамках 3-го уроку фізичної культури, є обов'язковими для всіх учнів і включаються в цілісний навчальний процес. При цьому учитель має змогу творчо використовувати даний навчальний матеріал програми (табл. 1) в різних частинах уроку з відповідним дозуванням і інтенсивністю.

Таблиця 1.

Зміст програми «Елементи спортивної боротьби»

№ теми	Розділ програми	Зміст
1. Теоретичний розділ		
1.1.	Ознайомлення з правилами поведінки і техніки безпеки (ТБ) при заняттях спортивною боротьбою	Правила поведінки і техніки безпеки при проведенні занять зі спортивної боротьби. Заборонені дії в боротьбі
1.2.	Введення в світ спортивної боротьби	Розвиток спортивної боротьби в Україні. Види спортивної боротьби, загальні риси та відмінності. Успіхи українських борців на міжнародній арені. Правила проведення змагань. Спеціалізоване обладнання та інвентар. Команди рефері під час проведення поєдинків
2. Практичний розділ		
2.1.	Пересування і прийоми маневрування	Основні положення борця: стійка, партер. Пересування борця в стійці і партері. Застосування прийомів маневрування в різних ігрових ситуаціях
2.2.	Захвати та звільнення від них	Основні захвати і правила їх виконання. Виконання захоплень і протидії ним у різних умовах протиборства
2.3.	Самострахування і самоконтроль при падіннях	Засвоєння падінь з самострахуванням
2.4.	Виведення з рівноваги	Основні способи виведення з рівноваги та їх реалізація в ігрових взаємодіях

2.5.	Вправи, що виконуються на борцівському мосту	Вставання на міст з положення лежачи на спині. Спеціальні вправи на мосту. Забігання на мосту. Вставання на міст переворотом вперед
2.6.	Ігри на розвиток психомоторики учнів	Ігри з м'ячем, зі скакалкою, з вибором відповідної дії або її відсутністю. Ігри на перетягування партнера або гравця іншої команди. Ігри на виштовхування партнера (гравця іншої команди) з певної зони. Ігри на формування умінь тиснення і протистояння йому при взаємних захопленнях. Ігри на формування умінь тиснення і протистояння йому при блокуючих захопленнях
2.7.	Основні положення в партері і дії, що виконуються з них	Захоплення і перевороти. Рухливі ігри в партері. Боротьба на колінах за полегшеними правилами

Нами рекомендується відповідно до розробленої програми фізичної культури з елементами спортивної боротьби введення освітнього компоненту «спортивна боротьба» що дасть можливість здобувачам оволодіти руховими вміннями і навичками в даному виді спорту; руховими навичками в базовому виді спорту на рівні масових розрядів; вдосконалити руховий арсенал шляхом формування рухових умінь і навичок в інших видах спорту.

Висновки.

1. Використання елементів спортивної боротьби і методично правильно підібрані прийоми різко знижують травматизм на уроках і значно підвищують результативність участі у змаганнях з боротьби і позакласних заняттях. Застосування розробленої програми з елементами спортивної боротьби дозволяє здійснювати диференційований підхід при плануванні навчального процесу, дозуванні фізичних навантажень, підвищувати моторну щільність і інтенсивність

занять з урахуванням індивідуальних морфологічних особливостей і рівня фізичної підготовленості учнів.

2. Отримані нами експериментальні дані у попередніх дослідженнях [11] свідчать про те, що найбільш інтенсивно заняття елементами боротьби на уроках фізичної культури впливають на абсолютну силу, силову витривалість, швидкісно-силову підготовленість і спритність учнів. Вище зазначене дозволяє обґрунтовано створити і використовувати у навчально-виховному процесі програму фізичної культури з елементами з боротьби на уроках фізичної культури учнів середньої загальноосвітньої школи. Ефективно застосовувати на уроках фізичної культури рухливі ігри з елементами єдиноборств і рухливі ігри, що закріплюють техніку виконання прийомів та застосовувати контрольні змагання: у I чверті: «борцівське триборство», «вийти вгору з положення лежачи», «міні боротьба», на колінах – поставити у небезпечне положення або зайти за спину, «півнячий бій» тощо; у другій чверті боротьба в стійці, але дозволена тільки після правильного в.п. і входу в безпечне захоплення; у 3 і 4 чвертях у боротьбі в стійці підключається кидок обертанням, «млин», знову тільки після взяття захоплення. Контрольні сутички, як результат комплексних зусиль техніко-тактичних і фізичних проводити в присутності лікаря.

Список використаних джерел

1. Балушка Л. М. Вдосконалення рівня фізичної підготовленості учнів ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою засобами спортивної боротьби. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2016. №5. С. 4-10.

2. Васкан І. Стан фізичної підготовленості підлітків. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. Зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк; 2012. Вип. 1(21). С. 269-272.

3. Мазур В. Й., Гуска М. Б. Спортивна боротьба: метод. реком. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 148 с.

4. Осадець М. М., Слобожанінов А. А., Волощук А. О. Сучасні проблеми фізичного виховання школярів. Молодий вчений. 2018. № 3.3 (55.3). С. 71-73.

5. Пістун А. І. Спортивна боротьба: навч. посіб. Львів: Тріада плюс, 2008. 864 с.
6. Пістун А. І., Тиравська О. І. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класи. Варіативний модуль «Спортивна боротьба». Київ, 2017. 213 с.
7. Ткач Ю. А., Окопний А. М., Харченко-Баранецька Л. Л., Степанюк С. І., Пітин М. П. Ефективність варіативного модуля «Спортивна боротьба» у фізичному вихованні учнів 10-11 класів. Український журнал медицини, біології та спорту. 2020. вип. 5, 3(25). С. 435-440 DOI:10.26693/jmbs05.05.435
8. Шандригось В. І. Місце спортивної боротьби у навчальних програмах з фізичної культури. Теорія та методика фізичного виховання. 2006. № 6. С. 35-37.
9. Шандригось В.І. Рухливі ігри з елементами єдиноборств: навч.-метод. посіб. 2-ге вид. доп. і перероб. Тернопіль: Вектор, 2013. 60 с.
10. Шандригось В.І. Спортивна боротьба як засіб фізичного виховання школярів. Наукові записки ТДПУ. Серія: Педагогіка. Зб. наук. пр. 2004. № 4. С. 61-64.
11. Шандригось В.І., Шандригось Г.А. Фізична підготовка учнів старшого шкільного віку засобами спортивної боротьби // Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту учнівської та студентської молоді // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції / За заг. ред. Огнистого А.В., Огнистої К.М. Тернопіль: В-во СМТ «ТАЙП», 2021. С. 220-228.

**УЗАГАЛЬНЕНІ ПРОПОЗИЦІЇ ДО ПРОЕКТУ
СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА» НА ПЕРШОМУ
(БАКАВРСЬКОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ
(ПРЕДМЕТНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ 014.11 ФІЗИЧНА
КУЛЬТУРА)**

У розділі VI «Перелік обов'язкових компетентностей випускника» щодо компетентностей предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) пропонуємо:

014.11 Середня освіта (Фізична культура)	
Проект	Пропозиція
ПК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності з фізичного виховання, медико-біологічних та психологічних основ і технологій розвитку рухових умінь і навичок та фізичних якостей, санітарно-гігієнічних основ діяльності у сфері фізичної культури.	ПК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності з фізичної культури, біологічних та психологічних основ розвитку фізичних якостей та рухових умінь і навичок.
ПК 2. Здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу з фізичного виховання.	ПК 2. Здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції освітнього процесу з фізичного виховання.

<p>ПК 3. Здатність використовувати педагогічні, медико-біологічні, інформаційні технології для формування грамотності у фізичній культурі, здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, фізичних (рухових) якостей різних вікових груп і самостійно розробляти методики і технології для інтегрального гармонійного розвитку людини.</p>	<p>ПК 3. Здатність використовувати педагогічні, біологічні, інформаційні технології для формування грамотності у фізичній культурі, здорового способу життя, розвитку фізичних якостей, рухових умінь і навичок.</p>
<p>ПК 4. Здатність аналізувати, систематизовувати та оцінювати педагогічний досвід, розробляти методики та технології для розвитку рухових умінь і навичок та фізичних (рухових) якостей на основі розуміння і застосування положень фізіології, морфології, біохімії, біомеханіки, здійснювати профілактику травматизму.</p>	<p>ПК 4. Здатність аналізувати, систематизовувати та оцінювати педагогічний досвід, використовувати сучасні методики та технології для розвитку фізичних якостей, формування рухових умінь і навичок з метою створення безпечного здоров'язбережного і здоров'яформувального середовища.</p>
<p>ПК 5. Здатність вести документацію, що забезпечує процес навчання з фізичної культури в закладах середньої освіти.</p>	<p>ПК 5. Здатність проектувати навчальний процес з фізичної культури з урахуванням освітніх потреб здобувачів освіти, їх стану здоров'я, віку, статі, культурних та національних традицій відповідно до сучасних освітніх тенденцій.</p>

<p>ПК 6. Здатність оволодівати базовими і новими видами фізкультурної діяльності, здійснювати пошук, аналіз і оцінку інформації, зокрема за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, необхідної для постановки і вирішення професійних завдань, професійного та особистісного розвитку.</p>	<p>ПК 6. Здатність оволодівати базовими видами рухової активності, здійснювати пошук, аналіз та оцінку інформації для постановки і вирішення педагогічних завдань, професійного та особистісного розвитку, у тому числі, й за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.</p>
<p>ПК 7. Здатність самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми дошкільного, шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах середньої та професійної освіти, проводити позакласну спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах, закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації.</p>	<p>ПК 7. Здатність самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури, здійснювати позакласну, спортивно-масову, фізкультурно-оздоровчу роботу з учнями в загальноосвітніх установах, закладах середньої, професійної, позашкільної та передвищої освіти.</p>
<p>ПК 8. Здатність виховувати в учнів засобами фізичного виховання соціально-особистісні якості: цілеспрямованість, організованість, працьовитість, відповідальність, комунікативність.</p>	<p>ПК 8. Здатність виховувати в учнів соціально-особистісні якості (soft skills) засобами фізичного виховання.</p>

У розділі VII «Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання» щодо програмних результатів навчання предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) пропонуємо:

014.11 Середня освіта (Фізична культура)

Проект	Пропозиція
<p>ПРН 1. <i>Знає</i> та <i>вміє</i> застосовувати на практиці основні положення фізіології, біомеханіки, морфології, психології, біохімії для розвитку фізичних (рухових) якостей, формування рухових умінь і навичок осіб, які належать до різних вікових груп, <i>володіє</i> засобами інтегрального гармонійного (розумового, духовного і фізичного) розвитку людини.</p>	<p>ПРН 1. <i>Знає</i> та <i>вміє</i> застосовувати на практиці основні сучасні методиками та технології навчання для ефективного розвитку фізичних (рухових) якостей, формування рухових умінь і навичок; <i>володіє</i> засобами формування фізичної культури особистості.</p>
<p>ПРН 2. <i>Знає</i> як застосовувати на практиці основні вчення в галузі фізичної культури. <i>Володіє</i> актуальними технологіями формування грамотності у фізичній культурі, інтегрального гармонійного розвитку людини, технологіями контролю і корекції функціонального та психофізіологічного стану, засобами і методами управління станом людини.</p>	<p>ПРН 2. <i>Володіє</i> актуальними технологіями формування грамотності у фізичній культурі, інтегрального гармонійного розвитку здобувачів освіти, контролю і корекції функціонального та психофізіологічного стану людини.</p>
<p>ПРН 3. <i>Знає</i> закони і принципи розучування рухових умінь і навичок, <i>володіє</i> теорією і методикою розвитку рухових умінь і навичок в базових видах рухової активності. <i>Знає</i> правила профілактики травматизму та надання першої медичної допомоги;</p>	<p>ПРН 3. <i>Знає</i> закономірності та принципи розучування рухових умінь і навичок, <i>володіє</i> методикою розвитку рухових умінь і навичок. <i>Знає</i> правила та положення організації освітнього процесу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності і профілактики травматизму в</p>

<p><i>володіє</i> основними методами захисту персоналу та населення від можливих наслідків аварій, катастроф, стихійних лих.</p>	<p>межах функціональних обов'язків вчителя фізичної культури.</p>
<p>ПРН 4. <i>Знає</i> вимоги до оформлення документації та основні закономірності побудови документів для здійснення навчального процесу в галузі фізичного виховання та спорту.</p>	<p>ПРН 4. <i>Знає</i> вимоги до проектування освітнього процесу та основні положення складання документів планування з фізичного виховання, оздоровчої діяльності та масового спорту.</p>
<p>ПРН 5. <i>Знає</i> закономірності розвитку фізичних (рухових) якостей в різних видах рухової активності; біологічні, соціальні, психологічні та інші чинники збереження здоров'я, біологічні, соціальні, психологічні, духовні фактори, що обумовлюють значущість професії фахівця з фізичного виховання та спорту.</p>	<p>ПРН 5. <i>Знає</i> закономірності розвитку фізичних (рухових) якостей в різних видах рухової активності; психолого-педагогічні, біологічні та інші чинники збереження здоров'я.</p>
<p>ПРН 6. <i>Знає</i> основні положення методичної та організаційної роботи для проведення навчальної роботи в галузі фізичної культури в дошкільних, загальноосвітніх установах, закладах середньої та професійної освіти, позакласної спортивно-масової, організаційної та навчально-методичної роботи у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах,</p>	<p>ПРН 6. <i>Знає</i> основні положення навчально-методичної, позакласної, спортивно-масової, фізкультурно-оздоровчої та організаційної роботи для проведення занять в загальноосвітніх установах, закладах середньої, професійної, позашкільної та передвищої освіти.</p>

закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації.	
<p>ПРН 7. <i>Володіє</i> педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей у представників різних груп населення і <i>вміє</i> самостійно розробляти методики і технології для інтегрального гармонійного розвитку людини.</p>	<p>ПРН 7. <i>Володіє</i> педагогічними, біологічними, інформаційними технологіями для формування у здобувачів освіти знань, умінь, навичок та переконань, необхідних для реалізації здорового способу життя, підтримання належного рівня фізичної активності, <i>вміє</i> будувати комунікацію з усіма учасниками освітнього процесу для створення здоров'язбережного і здоров'яформувального середовища.</p>
<p>ПРН 8. <i>Володіє</i> руховими уміннями і навичками в обраному виді спорту на рівні кваліфікованого спортсмена; руховими навичками в базових видах спорту на рівні масових розрядів; <i>вдосконалює</i> руховий арсенал шляхом формування рухових умінь і навичок в інших видах спорту.</p>	<p>ПРН 8. <i>Володіє</i> руховими уміннями і навичками в базових видах рухової активності; <i>вдосконалює</i> руховий арсенал шляхом формування рухових умінь і навичок в інших видах спорту.</p>
<p>ПРН 9. <i>Вміє</i> розробляти перспективні та оперативні плани і програми конкретних занять в сфері дитячо-юнацького спорту та зі спортсменами масових розрядів.</p>	<p>ПРН 9. <i>Вміє</i> об'єктивно оцінювати і аналізувати результати навчання з фізичної культури та коректувати освітню діяльність з урахуванням здібностей та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.</p>
<p>ПРН 10. <i>Вміє</i> самостійно проводити навчальні заняття з</p>	<p>ПРН 10. <i>Вміє</i> самостійно проводити навчальні заняття</p>

<p>фізичної культури з дітьми дошкільного, шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах середньої та професійної освіти, проводити позакласну спортивно-масову, організаційну та навчально-методичну роботу у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах, закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації</p>	<p>з фізичної культури з учнями в загальноосвітніх установах, закладах середньої, професійної позашкільної та передвищої освіти.</p>
<p>ПРН 11. Володіє прийомами формування через засоби масової інформації, інформаційні та рекламні агентства громадської думки про фізичну культуру як частини загальної культури і чинника забезпечення здоров'я.</p>	<p>ПРН 11. Володіє прийомами формування громадської думки про фізичну культуру як частину загальної культури з урахуванням освітніх потреб здобувачів освіти, їх стану здоров'я, віку, статі, культурних та національних традицій відповідно до сучасних освітніх тенденцій.</p>

**УЗАГАЛЬНЕНІ ПРОПОЗИЦІЇ ДО ПРОЕКТУ
СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014
«СЕРЕДНЯ ОСВІТА» НА ДРУГОМУ (МАГІСЕРСЬКОМУ)
РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ (ПРЕДМЕТНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ
014.11 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА)**

У розділі **V «Перелік обов'язкових компетентностей випускника»** до переліку загальних компетентностей пропонуємо додати ще одну позицію:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ЗК 3. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.

ЗК 4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 6. Здатність розробляти та презентувати освітні проекти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.

ЗК 7. Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.

Проект	Пропозиція
Додати	ЗК 8. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку.

Додатково для освітньо-наукових програм:

ЗК 9. Здатність працювати в міжнародному контексті, спілкуватися з експертами з різних професійних груп в освітній та інших галузях.

ЗК 10. Здатність застосовувати принципи і методи наукового пізнання у науково-педагогічній діяльності.

У переліку фахових компетентностей, спільних для всіх предметних спеціальностей пропонуємо змінити зміст ФК 7, а саме:

**Фахові компетентності,
спільні для всіх предметних спеціальностей (ФК)**

ФК 1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК 2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

ФК 3. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

ФК 4. Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.

ФК 5. Здатність використовувати ефективні шляхи мотивації учнів до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку.

ФК 6. Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

ФК 7. Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

Проект	Пропозиція
ФК 7. Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.	ФК 7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учасників освітнього процесу (зокрема інклюзивного освітнього середовища); використання здоров'язбережувальних технологій під час освітнього процесу.

ФК 8. Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

Додатково для освітньо-наукових програм:

ФК 9. Здатність забезпечувати права інтелектуальної власності на результати дослідницької/інноваційної діяльності.

ФК 10. Здатність до виконання науково-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти.

У зміст компетентностей предметної спеціальності 014.11 – Середня освіта (Фізична культура) пропонуємо внести такі зміни:

014.11 – Середня освіта (Фізична культура)

ПК 1. Здатність використовувати сучасні методи і технології навчання для формування у здобувачів освіти грамотності у фізичній культурі, розвитку рухових умінь, навичок і фізичних якостей.

Проект	Пропозиція
ПК 1. Здатність використовувати сучасні методи і технології навчання для формування у здобувачів освіти грамотності у фізичній культурі, розвитку рухових умінь, навичок і фізичних якостей.	ПК 1. Здатність використовувати сучасні методи і технології навчання для забезпечення у здобувачів освіти грамотності у фізичній культурі, формування рухових умінь і навичок, розвитку фізичних якостей.

ПК 2. Здатність організувати освітній процес з фізичного виховання у навчальних закладах, позанавчальну роботу, реалізовувати спортивно-масову та рекреаційно-оздоровчу діяльність.

ПК 3. Здатність проектувати навчальний процес з фізичної культури з урахуванням освітніх потреб здобувачів освіти, їх стану здоров'я, віку, статі, культурних та національних традицій та відповідно до сучасних освітніх тенденцій.

ПК 4. Здатність до здійснення об'єктивного оцінювання і аналізу результатів навчання з фізичної культури та

модифікування навчальної діяльності з урахуванням здібностей та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

ПК 5. Здатність формувати у здобувачів освіти знання, уміння, навички та переконання, необхідні для реалізації здорового способу життя, підтримання належного рівня фізичної активності, будувати комунікацію з усіма учасниками освітнього процесу для створення здоров'язбережнього і здоров'яформувального середовища.

ПК 6. Здатність організувати освітній процес відповідно до вимог безпеки життєдіяльності і профілактики травматизму в межах функціональних обов'язків вчителя фізичної культури.

Проект	Пропозиція
ПК 6. Здатність організувати освітній процес відповідно до вимог безпеки життєдіяльності і профілактики травматизму в межах функціональних обов'язків вчителя фізичної культури.	ПК 6. Здатність організувати освітній процес відповідно до вимог безпеки життєдіяльності і профілактики травматизму в межах функціональних обов'язків вчителя фізичної культури, викладача фізичного виховання.

ПК 7. Здатність до розроблення та реалізації навчальних і наукових проєктів з фізичної культури, узагальнення отриманих результатів та впровадження їх в освітній процес.

Додатково-для освітньо-наукових програм

ПК 8. Здатність до здійснення наукових досліджень в галузі теорії та методики фізичної культури, застосовувати сучасні експериментальні методи для оцінювання якості освітнього процесу, обґрунтовувати результати педагогічного експерименту.

У розділі **VI «Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання»** щодо програмних результатів навчання (РН), спільних для всіх предметних спеціальностей пропонуємо:

**Програмні результати навчання (РН),
спільні для всіх предметних спеціальностей**

PH 1. Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.

PH 2. Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо.

PH 3. Називає і описує основні принципи, функції, сучасні форми та методи управління освітньої діяльності, демонструє вміння планувати й управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати її якість.

PH 4. Формулює наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструє навички їх критичного аналізу, генерує нові ідеї, аргументує можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність.

PH 5. Описує методiku розробки освітніх проєктів, пояснює зміст та призначення їх етапів, аналізує спроможність управління процесом їх впровадження, прогнозує очікувані результати.

PH 6. Визначає і характеризує основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень; описує апарат науково-педагогічного дослідження, демонструє навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження.

PH 7. Визначає, аналізує та характеризує педагогічні інновації, демонструє вміння їх практичного застосування у професійній діяльності.

PH 8. Описує показники якості педагогічної діяльності, аналізує можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, обирає ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

Стандарт	Пропозиція
PH 8. Описує показники якості педагогічної діяльності, аналізує можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, визначає індивідуальні	PH 8. Описує показники якості педагогічної діяльності, аналізує можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, визначає індивідуальні професійні

<p>професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, <i>обирає</i> ресурси для професійного розвитку впродовж життя</p>	<p>потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, <i>обирає</i> ресурси для професійного розвитку впродовж життя, зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку.</p>
---	--

PH 9. *Демонструє* уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.

PH 10. *Називає і аналізує* шляхи мотивації учнів до саморозвитку, демонструє вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності.

PH 11. *Демонструє* уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу.

PH 12. *Знає та дотримується* умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

<p>PH 12. <i>Знає та дотримується</i> умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.</p>	<p>PH 12. Знає та дотримується вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учасників освітнього процесу (зокрема інклюзивного освітнього середовища); використання здоров'язбережувальних технологій під час освітнього процесу.</p>
--	---

PH 13. *Демонструє* здатність діяти автономно і в команді.

РН 14. Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в учнів.

Додатково для освітньо-наукових програм:

РН 15. Застосовує міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності, демонструє здатність спілкуватися з експертами з різних професійних груп в освітній та інших галузях державною та іноземними мовами.

РН 16. Застосовує принципи і методи наукового пізнання до визначення проблем у сфері науково-педагогічної діяльності, пропонує шляхи їх вирішення.

РН 17. Демонструє дотримання прав інтелектуальної власності на результати дослідницької/інноваційної діяльності.

РН 18. Пояснює зміст, структуру і особливості науково-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти; демонструє навички її провадження.

У програмних результатах навчання для предметної спеціальності 014.11 – Середня освіта (Фізична культура) пропонуємо такі зміни:

014.11 – Середня освіта (Фізична культура)

ПРН 1. Володіє сучасними методами і технологіями навчання для ефективного формування у здобувачів освіти грамотності у фізичній культурі, розвитку рухових умінь та навичок і фізичних якостей.

Проєкт	Пропозиція
ПРН 1. Володіє сучасними методами і технологіями навчання для ефективного формування у здобувачів освіти грамотності у фізичній культурі, розвитку рухових умінь та навичок і фізичних якостей.	ПРН 1. Володіє сучасними методами і технологіями навчання для забезпечення у здобувачів освіти грамотності у фізичній культурі, формування рухових умінь і навичок, розвитку фізичних якостей.

ПРН 2. Демонструє уміння організовувати освітній процес з фізичного виховання у навчальних закладах, позанавчальну роботу, спортивно-масову та рекреаційно-оздоровчу діяльність для формування, збереження і зміцнення здоров'я.

ПРН 3. Демонструє знання і уміння проектування навчального процесу з фізичної культури, обирає форми і методи навчання з урахуванням освітніх потреб здобувачів освіти, їх стану здоров'я, віку, статі, культурних та національних традицій та відповідно до сучасних освітніх тенденцій.

Проект	Пропозиція
ПРН 3. Демонструє знання і уміння проектування навчального процесу з фізичної культури, обирає форми і методи навчання з урахуванням освітніх потреб здобувачів освіти, їх стану здоров'я, віку, статі, культурних та національних традицій та відповідно до сучасних освітніх тенденцій.	ПРН 3. Демонструє знання і уміння проектування освітнього процесу з фізичного виховання, обирає форми і методи навчання з урахуванням освітніх потреб здобувачів освіти, їх стану здоров'я, віку, статі, культурних та національних традицій відповідно до сучасних освітніх тенденцій.

ПРН 4. Вміє проводити об'єктивне оцінювання і аналіз результатів навчання з фізичної культури та модифікувати навчальну діяльність з урахуванням здібностей та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

ПРН 5. Демонструє уміння формувати у здобувачів освіти знання, уміння, навички та переконання, необхідні для реалізації здорового способу життя, підтримання належного рівня фізичної активності, володіє вміннями будувати комунікацію з усіма учасниками освітнього процесу для створення здоров'язбережного і здоров'яформувального середовища.

ПРН 6. Знає та дотримується вимог безпеки життєдіяльності і профілактики травматизму в межах функціональних обов'язків вчителя фізичної культури.

Проект	Пропозиція
ПРН 6. Знає та дотримується вимог безпеки життєдіяльності і профілактики травматизму в межах функціональних	ПРН 6. Знає та дотримується вимог безпеки життєдіяльності і профілактики травматизму в

обов'язків вчителя фізичної культури.	межах своїх функціональних обов'язків.
---------------------------------------	--

ПРН 7. Вміє розробляти та реалізовувати навчальні і наукові проекти з фізичної культури, узагальнювати отримані результати та впроваджувати їх в освітній процес.

Додатково для освітньо-наукових програм:

ПРН 8. Демонструє здатність здійснювати наукові дослідження в галузі теорії та методики фізичної культури, застосовувати сучасні експериментальні методи для оцінювання якості освітнього процесу, вміння обґрунтовувати результати педагогічного експерименту.

ББК 75.1
I -66

«Новій українській школі – нова фізична культура»

Матеріали круглого столу з обговоренням проєкту
стандарту вищої освіти
зі спеціальності 014 «Середня освіта»
на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти
(*предметна спеціалізація 014.11 Середня освіта*
(Фізична культура))

27-березня 2023 року

Рекомендовано до друку вченою радою факультету фізичного
виховання Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
протокол № 7 від 18 квітня 2023 р.

за загальною редакцією Наумчука В. І., Огнистого А.В.
верстка та макетування Огнистий А. В.
Дизайн та обкладинка Ящик О. Б.

Здано до друку 18.04.2023. Формат 60x90 1/32
Папір друкарський. Гарнітура Verdana – 10
Ум.друк.арк. 4 Наклад 100

© ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2023